

Poca cosa de nou sota el sol

Pere Calders

En l'etapa de les relectures que sol arribar en un moment o altre de la vida, jo em trobo amb sorpreses que no m'haurien d'agafar en fred, si no fos per culpa d'una mala memòria: si es tracta de rellegir, significaria un examen de recordar, i la suspensió d'aquesta assignatura sempre causa inquietud.

Això ve a tomb perquè rellegeixo la biografia de Bernard Shaw que va escriure Hesketh Pearson. I ara comprovo que el personatge em resulta atrabiliari i notablement antipàtic, un efecte que es veu que no em va produir abans. Però, alhora, descobreixo (o redescobreixo) un Bernard Shaw capaç de barallar-se amb tothom per les causes que ell considerava justes. O no tan justes, però

que ell sabia revestir amb unes raons plenes de personalitat. Per exemple, va dedicar unes escomeses ferotges contra Ivan Petróvitx Pàvlov, el famós científic rus investigador dels reflexos condicionats a través de la fisiologia de la digestió. El principal enuig de Shaw és que Pàvlov s'havia pres la «imperdonable llibertat» d'assemblar-se-li físicament, fins al punt que la gent els confonia quan veia els seus retrats.

Per acabar de complicar les coses, H.G. Wells, el qual tenia freqüents picabaralles amb Shaw, va escriure i publicar que en el cas de trobar Pàvlov i Shaw naufrags, lluitant contra les ones en el curs d'una tempesta i ell, Wells, només disposes d'un salvavides, el llançaria sense dubtar ni un instant a Pàvlov. Era gros, sobretot si es té en compte que Wells i Shaw eren col·legues en el

camp de les lletres, compatriotes i membres de la Societat Fabiana.

Bernard Shaw replicà, per començar, que Wells ni tan sols no havia llegit el llibre de Pàvlov, entre altres raons perquè no hi havia ningú capaç d'empassar-se'l, i després perquè del poc que n'hagués pogut llegir, no n'havia entès res. Pàvlov, en el seu llibre, explica experiments amb gossos, als quals treia una part del cervell i els foradava les mandíbules per a estudiar la seva salivació. La premsa científica mundial va expressar una gran admiració per uns treballs de laboratori fes al llarg de vint-i-cinc anys, i que demostraven que la boca d'un gos s'omplia de salivera quan l'animal sentia la campaneta que anunciava l'hora de menjar.

Shaw, càustic, va dir més o menys: «Si aquest tipus m'hagués vingut a veure a mi, ens hauríem es-

talviat vint-i-cinc anys de martiritzar gossos. Jo, en cosa de vint-i-cinc segons, li hauria pogut demostrar que sentir la campaneta que anuncia l'hora de l'apat també em feia venir salivera».

No es pot negar que és tot un estil polèmic. Shaw l'aplicava en tots els camps que atreien la seva atenció. Com que era pacifista (a més d'ecologista i vegetarià), va emprendre en una ocasió una campanya contra les maniobres militars en temps de pau. «És una despesa inútil», va dir aproximadament. «Jo els puc explicar sense marge d'error què passarà si un dia els assaigs es converteixen en realitat palpable: ens la carregarem tots de la manera més estúpida».

En arribar en aquest punt de la relectura, m'he de rectificar: Bernard Shaw ja no em resulta tan antipàtic. Se'm fa evident que hi tocava.